

ב"ה

עוֹמֵק הַפֶּשֶׁט עיונים ברצ"י

פ' אחרי

על פי 'לקוטי שיחות' כרך ח

להערות, הארות ו'הקדשות'
ולהצטרפות לרשימת התפוצה

אנא לפנות לדוא"ל

rizs@neto.bezeqint.net

או לטלפון

08-6882799 / 050-4125205

© כל הזכויות שמורות

תוכן העיונים

א

בפירוש הפסוק (יח, ד) "ואת חוקותי תשמרו" מביא רש"י שלוש דוגמאות של חוקים - והאחרונה היא "מי חטאת"/ שלוש דוגמאות אלו מצינו כבר ברש"י בפרשת בשלח (טו, כו), אולם שם נקט רש"י "פרה אדומה" - וכאן דייק לומר "מי חטאת" / עיקר טענת היצר הרע היא כנגד "מי חטאת" דוקא, כיון שיש לזה מקום בשכל, ולכן צריך לאזהרה מיוחדת

**"אַתְּ מִשְׁפָּטִי תַעֲשֶׂה וְאַתְּ חֻקֹּתִי תִשְׁמְרוּ לְלַכֵּת
בָּהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (יח, ד)**

-רש"י-

ואת חקותי תשמרו - דברים שהן גזירת המלך, שיצר הרע משיב עליהם למה לנו לשומרו, ואומות העולם משיבין עליהם, כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז וטהרת מי חטאת. לכך נאמר 'אני ה' - גזרתי עליכם, אי אתם רשאים ליפטר:

מקור דברי רש"י הוא במדרש 'תורת כהנים' על אתר¹; אלא שהדוגמא השלישית שהביא רש"י - "טהרת מי חטאת" - אינה מובאת שם².

ובאמת שכבר מצינו בדברי רש"י שהביא שלוש דוגמאות אלו לענין ה"חוקים", בפירושו לפרשת בשלח³, ששם נאמר "ושמרת כל חוקיו" - ורש"י מפרש:

"דברים שאינן אלא גזירת מלך בלא שום טעם, ויצר הרע מקנטר עליהם: מה איסור

---

1. וכן בגמרא - יומא סז, ב.

2. וכן העיר המהרש"א יומא שם.

3. טו, כו.

באלו, למה נאסרו; כגון לבישת כלאים,
ואכילת חזיר, ופרה אדומה וכיוצא בהם."

[ולהעיר, שבספר בראשית פירש רש"י לגבי אברהם שנאמר בו⁴ "וישמור משמרת, מצותי חוקותי ותורותי" – "דברים שיצר הרע ואומות העולם משיבין עליהם, כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז", ולא הזכיר את ענין "פרה אדומה" ו"טהרת מי חטאת".

ולכאורה הטעם פשוט, שהרי אצל אברהם בוודאי לא היה שייך (כפשוטו) מצוה זו, שאפשר לקיימה רק לאחר שיש "אוהל מועד"⁵;

ודוקא בפרשת בשלח הזכירה, כי אף שעדיין לא הוקם "אוהל מועד" בפועל באותה שעה – מכל מקום, כבר למדו ישראל על מצוה זו כהכנה לעתיד, כמו שכתוב בפסוק הקודם שם⁶ "שם שם לו חק ומשפט", ורש"י מפרש, ש"במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם: שבת ופרה אדומה ודינין"].

אך יש לדקדק בלשון רש"י, שבפרשת בשלח כתב⁷ "פרה אדומה", ואילו בפרשתנו שינה וכתב "טהרת מי חטאת":

לכאורה, הלשון "פרה אדומה" היא כוללת יותר, שכן נכלל בלשון זו גם מעשה הפרה גופא – ששורפים אותה במקום מיוחד כו', וגם מה שעושים באפר הפרה לאחר מכן – שמערבים אותו במים ומזים ממים אלו על הטמא והוא נטהר;

ולמה איפוא בפרשתנו שינה רש"י וכתב (לא "פרה אדומה", אלא) "טהרת מי חטאת", שנתמעט בזה עצם מעשה שריפת הפרה וכל הפרטים שבדבר, וכאילו כל ה"חוקה" היא דוקא בה"מי חטאת" המאוחרים יותר.

---

4. כו, ה.

5. ראה בתחילת פרשת חוקת.

6. בשלח טו, כה.

7. פעמיים – טו, כה-כו.

בין "קנטור" – לטענת 'פטור'

ויש לומר בזה, ובהקדים:

בפירושו לפרשת בשלח מפרש רש"י לגבי ה"חוקים", שבגלל ש"אין בהם טעם" הרי ה"יצר הרע מקנטר עליהם - מה איסור באלו, למה נאסרו".

והנה "קנטור" ענינו דברים המביאים לידי רוגז וצער⁸, ומוכן הדבר שבמצוות שהם "חוקים" יכולה להיות "הרגזה" כללית מצד היצר הרע, כיון שאין האדם מבין ומרגיש בהם "טעם";

אך בפרשתנו מפרש רש"י יותר ומפרט את טענת היצר:

"דברים שהן גזירת המלך, שיצר הרע
משיב עליהם למה לנו לשומרן .. לכך
נאמר 'אני ה' - גזרתי עליכם, אי אתם
רשאים ליפטר".

והיינו, שאין כוונת היצר רק להכניס "רוגז" ו"צער" בלב היהודי בעת קיום ה"חוקים", אלא שהוא רוצה לשכנע אותו "להיפטר" מהם בפועל ממש: "למה לנו לשומרן!?! - ולכן צריך היהודי לאזהרה מיוחדת: "גזרתי עליכם, אי אתם רשאים ליפטר"!

ומעתה יש לומר, שלכן דייק רש"י בפרשתנו וכתב "טהרת מי חטאת", כי דוקא בפרט זה יכולה להתעורר טענת "פטור" של היצר הרע, בעוד על כללות המצוה של "פרה אדומה" לא יכולה להיות טענה כזו (אלא רק "קנטור" כללי - כדברי רש"י האמורים בפרשת בשלח), כדלקמן.

---

8. ראה רש"י ישעי' מט, כו: "המקנתרים אותך בגידופיהם". וראה גם רש"י מלכים-ב יד, כו. פסחים סו, א.

'אזוי אזוי איז דער ענין'!

ביאור הענין:

מובן בפשטות ששכל האדם הוא שלא בערך לגבי השכל האלוקי. וכאשר מדובר על מצוה שאין לאדם השגה כלל בטעמה, אין היצר הרע יכול לשכנע אותו להיפטר ממנה משום כך - כי איפכא מסתברא: למה בכלל ששכל האדם יהיה מסוגל להבין את מצוות ה'?

ולכן על כללות המצוה של "פרה אדומה", היינו: עשיית הפרה, אין מקום ליצר לערער ולטעון ליהודי שהוא יכול "להיפטר" ממנה - כי עשיית הפרה הוא ענין שאין לו מקום בשכל כלל:

אין להשוותה לשאר הקרבנות, שהרי לא מקריבים ממנה מאומה על גבי המזבח, ועשיית הפרה, על כל פרטיה, מוכרחת להיות דוקא "חוץ לשלש מחנות"⁹ (וכן כתב בספר החינוך¹⁰: "התימא הגדול בה מהיותה נעשית מחוץ למחנה שלא כדרך שאר הקרבנות");

וגם אין לדמותה לשעיר המשתלח שבפרשתנו, שנשלח "אל ארץ גזירה" וענינו הוא שנושא עליו את כל עוונות ישראל¹¹, כי שעיר המשתלח תחילתו בתוך בית המקדש, ואילו הפרה נעשית כל כולה בחוץ (ועוד יש הבדלים ביניהם).

ונמצא שכללות עשיית הפרה היא ענין מחודש לגמרי, שאין לו הסברה בשכל - ולכן באמת נחשבת "פרה אדומה" כ"חוקה" מיוחדת, יותר משאר החוקים שבתורה¹²,

---

9. רש"י חוקת יט, ג.

10. מצוה שצו.

11. פרשתנו טז, כב.

12. ראה רש"י בתחילת פרשת חוקת, ובמפרשים שם.

בגלל החידוש והשינוי שבה - ובמילא אין להיצר מקום לטעון שאפשר "ליפטר" ממנה, ורק יכול להכניס "הרהורים"¹³.

משהו פה לא מסתדר...

על מה כן יכול היצר לשכנע "להיפטר", ח"ו? - על "טהרת מי חטאת":

טהרה בכלל היא ענין שאפשר להבינו בשכל: כשם שמים יש בכוחם להסיר לכלוך גשמי, כך יש מים מיוחדים - כמו מי מקוה - שבכוחם להסיר טומאה, לכלוך רוחני.

[הרמב"ם¹⁴ כתב שכללות ענין הטומאה והטהרה הוא "מכלל החוקים"; אך מדברי רש"י כאן רואים שלשיטתו - בדרך "פשוטו של מקרא" - דוקא "טהרת מי חטאת" היא "חוקה", ולא טהרה בכלל].

אמנם ב"טהרת מי חטאת" יש פלא גדול שאינו מובן: בטבילה במקוה צריך הטמא לטבול את כל גופו במים, ואילו במי חטאת מזים על הטמא כמה טיפות בלבד והוא כבר נעשה טהור!

ובמצוה כזו, שיש לה מקום בשכל אלא שבפרטים יש קושיא וסתירה - שבכללות מובן הדבר שמים בכוחם לטהר, אך לא מובן כיצד כמה טיפות בלבד מטהרות את האדם כולו¹⁵ - יכול היצר לטעון לאדם שלא יקיים כלל מצוה זו, מתוך הסבר שה"סתירה" שבה מלמדת שיש בה "פגם" ואינה אמיתית ומדוייקת, ח"ו;

ולכן צריך לחזק את האדם בעצם קיום המצוה, שלא יפטור עצמו ממנה - "אני ה" גזרתי עליכם, אי אתם רשאים ליפטר". ודו"ק.

(חלק ח - חוקת א)

---

13. ראה רש"י חוקת שם. ונתבאר באריכות ב'עומק הפשט' לפרשת חוקת (חלק ח).

14. סוף הלכות מקואות.

15. ועד"ז יש "סתירה" בהדרגמאות האחרות שמביא רש"י כאן, שעטנו וחזיר - ראה מהרש"א יומא שם. שיחת ש"פ אחרי תשכ"ז.

לעילוי נשמת

הרה"ח

חיים שלום משה

ב"ד שמעון ע"ה

נמירובסקי

נלב"ע בח"י אייד, ל"ג בעומר, תשע"ז

*

ולעילוי נשמת בנו

הרה"ח ר' אליעזר

ב"ד חיים שלום משה ע"ה

נלב"ע י"ט טבת תשע"ז

*

תנצב"ה